

YASLI EGİTİMİ

📍 15 TEMMUZ ŞEHİTLERİ KONFERANS SALONU

8-10
MAYIS
2025

KARABÜK

13. ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ
“YAŞLI EĞİTİMİ”

KONGRE ÖZET METİNLERİ KİTABI

8-9-10 Mayıs 2025
Karabük, Türkiye

Yayına Hazırlayan
Mehmet KIRLIOĞLU
Karabük, 2025

13. ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ “YAŞLI EĞİTİMİ” KONGRE ÖZET METİNLERİ KİTABI

Editör

Mehmet KIRLIOĞLU

ORCID: 0000-0003-0130-0841

kirlioglumehmet@gmail.com

mehmetkirlioglu@karabuk.edu.tr

Karabük Üniversitesi Yayınları - 000

Karabük, Mayıs 2025

<https://13uys.karabuk.edu.tr/>

ISBN: 000-000-0000-00-0

Kapak Tasarım

Semih GÜVEN

Her hakkı saklıdır. Yayıncının izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz. Kaynak gösterilmek şartıyla iktibas edilebilir. Eserde yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

ORGANİZASYON KURULU

Onursal Başkanlar

Prof. Dr. Fatih KIRIŞIK
Karabük Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Velittin KALINKARA
YASAD Onursal Başkanı ve Yönetim Kurulu Başkanı

Kongre Başkanı

Prof. Dr. Gülay GÜNAY
Karabük Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Gülay GÜNAY
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY
Prof. Dr. Oğuzhan ZENGİN
Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU
Doç. Dr. Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU
Doç. Dr. Bora BALUN
Dr. Öğr. Üyesi Veysi BAYDAR
Arş. Gör. Emel BEDİR
Arş. Gör. Gizem Nur SAĞLIK TUĞRUL
Arş. Gör. Mustafa Emin AKÇİN
Öğr. Gör. Abdulkadir ILGAZ
Miray SARAÇ
Şevval BÜYÜKPOYRAZ

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Esat ADIGÜZEL, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Ahu ARICIOĞLU, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma ARPACI, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ARSLAN, İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Mükerrerem ARSLAN, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Emine ASLAN TELCİ, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Teslime ATLI, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Serpil AYTAÇ, Fenerbahçe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU, Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Ummuhan BAŞ ASLAN, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK, Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek BAYBORA, Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Yener BEKTAŞ, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe BEŞER, Koç Üniversitesi
Prof. Dr. Naile BİLGİLİ, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nazmi BİLİR, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Sema BUZ, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Nihal BÜKER, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe CANATAN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Harun CEYLAN, Yalova Üniversitesi
Prof. Dr. F. Pınar ÇAKIROĞLU, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Aybala DEMİRCİ AKSOY, Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Güzin DEMİRKAN TÜREL, Karatay Üniversitesi
Prof. Dr. Çağdaş DEMREN, Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGİN, Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel ERKAL, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Gönül İÇLİ, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel KALAYCIOĞLU, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Velittin KALINKARA, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Sevgisun KAPUCU, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Nilüfer KORKMAZ YAYLAGÜL, Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem KÖRÜKÇÜ, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Yeşim Gökçe KUTSAL, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aliye MANDIRACIOĞLU, Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Sema OĞLAK, Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Dicle OĞUZ, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. A. Özfer ÖZÇELİK, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Özlen ÖZGEN, Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK, Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Kadir ÖZKAYA, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Metin ÖZKUL, Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya ÖZTOP, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Sezen SERPEN, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. M. Saip SÜRÜCÜOĞLU, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Prof. Dr. Hande ŞAHİN, Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Sevnaz ŞAHİN, Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Arzu ŞENER, Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Murat ŞENTÜRK, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Ünal ŞENTÜRK, İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. H. Elçin TEZEL, Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail TUFAN, Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Osman TUTAL, Eskişehir Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Reyhan UÇKU, Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Ufuk YAĞCI, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa YAKAR, Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ZENCİR, Ata Soyer Sağlık ve Politika Okulu
Prof. Dr. Tülay ZORLU, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Taner ARTAN, İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin KARAMELİKLİ, Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Gülbahar ARSLAN KORKMAZ, Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Bahtiyar ERASLAN ÇAPAN, Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Davuthan GÜNAYDIN, Namık Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Işıl KALAYCI, Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Hamza KURTKAPAN, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Meltem ORAL, Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Habibe SARI, Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Raziye ŞAVKIN, Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Gülay TAŞDEMİR, Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Nil TEKİN, Sağlık Bilimleri Üniversitesi (İzmir)
Doç. Dr. Deniz SAY ŞAHİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Mehtap PEKESEN, Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Seval GÜVEN, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Bekir İNCE, Pamukkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Sevda ÖZÜTÜRKER, Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Meryem SALMAN, Siirt Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Sergender SEZER, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Öğr. Ü. Gülbanu ZENCİR, Pamukkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Elnaz KARAMELİKLİ, Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Suzan ONUR, Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Deniz ALCA, Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KURNAZ, Karabük Üniversitesi

ÖNSÖZ

Değerli Katılımcılar, Kıymetli Meslektaşlar ve Araştırmacılar,

Yaşam süresinin uzaması ve yaşlı nüfus oranının artması, yalnızca sağlık alanında değil; eğitim, sosyal hizmet, şehir planlama ve toplumsal farkındalık gibi birçok disiplinde yaşlı bireylerin gereksinimlerine yönelik yeni yaklaşımları zorunlu kılmaktadır. Bu yıl 13.'sünü düzenlenen Ulusal Yaşlılık Kongresi, “Yaşlı Eğitimi” temasıyla bu çok boyutlu süreci anlamlandırmayı, tartışmayı ve çözüm üretmeyi hedeflemektedir.

Kongremiz, yaşlı bireylerin bilgiye erişim, yaşam boyu öğrenme, dijital okuryazarlık, sağlık okuryazarlığı ve sosyal katılım gibi alanlarda güçlendirilmesine katkı sunacak akademik çalışmalara ev sahipliği yapmaktadır. Yaşlıların bireysel potansiyellerini sürdürebilmeleri, sosyal hayata aktif biçimde katılmaları ve yaşam kalitelerinin artırılması, ancak sistematik ve kapsayıcı bir eğitim anlayışıyla mümkün olabilir.

Karabük Üniversitesi ev sahipliğinde ve değerli bilim insanlarının katkılarıyla hazırlanan bu kongre özet kitabı; yaşlı eğitimi odağında yürütülen güncel araştırmalar, uygulamalar ve iyi örneklerle, disiplinler arası bir bilgi paylaşım platformu sunmaktadır. Bildirilerde, yaşlılıkta teknoloji kullanımı, sağlıklı yaşam, sosyal dışlanmanın önlenmesi, kuşaklararası etkileşim ve aktif yaşlanmanın teşvik edilmesi gibi güncel ve önemli konular ele alınmıştır.

Kongrenin gerçekleşmesinde büyük emekleri bulunan Onursal Başkanlarımız Prof. Dr. Fatih KIRIŞIK ve Prof. Dr. Velittin KALINKARA'ya, Kongre Başkanımız Prof. Dr. Gülay GÜNAY'a, bilim ve düzenleme kurullarındaki tüm akademisyenlerimize, katkı sunan tüm yazarlarımıza ve emeği geçen herkese içten teşekkür ederim. Kongrenin yaşlılık çalışmalarına yeni bakışlar ve iş birlikleri kazandırmasını temenni ediyorum.

Saygılarımla,

Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU

Editör, 13. Ulusal Yaşlılık Kongresi, Karabük, Mayıs 2025

13. ULUSAL YAŞLILIK KONGRESİ: YAŞLI EĞİTİMİ
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
KONGRE PROGRAMI
8 MAYIS 2025 PERŞEMBE

15 Temmuz Şehitler Konferans Salonu

09:30-10:00	Kayıt
10:00-10.45	Açılış
	Prof. Dr. Gülay GÜNAY (Karabük Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı) Prof. Dr. Velittin KALINKARA (Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği Başkanı) Prof. Dr. Elif ÇEPNİ (Karabük Üniversitesi Rektör Yardımcısı) Sosyal Çalışmacı Sedef KEKLİK (Karabük Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)
10.45-12.00	Davetli Konuşmacılar (Moderatör: Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU)
	Hürmet ÖZDEMİR (Türkiye Yardım Sevenler Derneği Karabük Şube Başkanı) Ahmet USTAOĞLU (Yeşilay Karabük Şube Başkanı) Şefik DİZDAR (İş İnsanı)
12:00-12.45	Yemek Arası
	15 Temmuz Şehitler Konferans Salonu
13.00-14.15	Bildiri Sunumları (Oturma Başkanı: Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY)
	Velittin KALINKARA, Nihal BÜKER, Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK, Gülay TAŞDEMİR, Bilgin KIRAY VURAL, Özlem KÖRÜKÇÜ: ÜÇÜNCÜ YAŞ EĞİTİMİ VE YAŞAM MEMNUNİYETİ İLİŞKİSİ Hande ŞAHİN, Nesrin AKCA, Seda ERKUŞ DEMİR: YAŞLILARDA E-SAĞLIK OKURYAZARLIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ Aybala AKSOY, Hande ŞAHİN: YAŞLILARDA EĞİTİME KATILIMIN SOSYO DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ Velittin KALINKARA, Ahu ARICIOĞLU: YAŞLILIKTA BİLGELİK VE YAŞAM DOYUMU Mehtap PEKESEN: HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YAŞLI YETİŞKİNLERDE AKRAN EĞİTİM MODELİ
14.15-14.30	Tartışma ve Soru-Cevap
14.30-14.45	Kahve Arası

8 MAYIS 2025 PERŞEMBE

15 Temmuz Şehitler Konferans Salonu

14.45-16.00

Bildiri Sunumları (Oturum Başkanı: Prof. Dr. Oğuzhan ZENGİN)

Oğuzhan ZENGİN: YAŞLILARA YÖNELİK FİNANSAL OKURYAZARLIK EĞİTİMİ: GÜÇLENDİRME VE RİSKLERİN AZALTILMASI

Abdulkadir ILGAZ: YAŞLI EĞİTİMİ YOLUYLA PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN DESTEKLENMESİ: SOSYAL KATILIM VE ANLAMLI YAŞAMIN GÜCÜ

Aylin GÖRGÜN BARAN, Cansu TAŞCI: TÜRKİYE’DE ÇALIŞMA YAŞAMINDA YAŞLILARA YÖNELİK AYRIMCILIK ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Aylin GÖRGÜN BARAN, Mine ÖZTEKİN ALPAYDIN: “SANDIK KOKUSU” TELEVİZYON DİZİSİNDE YAŞ ALMA TEMSİLLERİNİN “İYİ VE AKTİF YAŞLANMA” AÇISINDAN ANALİZİ

Türkan AKYOL GÜNER: YAŞLI BİREYLERE AKILCI İLAÇ KULLANIMI, FARKINDALIĞI VE İLAÇLARA UYUM ÖZ YETERLİLİĞİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK UYGULANAN GİRİŞİMLER: DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

16.00-16.15

Tartışma ve Soru-Cevap

16:15-16.30

Kahve Arası

16.30-17.45

Bildiri Sunumları (Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KURNAZ)

Kadir ÖZKAYA, Taner DİZEL, Mustafa BAYHAN: HUZUREVLERİNDE YAŞLI BİREYLERİN ODALARINDA KARŞILAŞTIKLARI MOBİLYA KAYNAKLI PROBLEMLERİN TESPİTİ: DENİZLİ ÖRNEĞİ

Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK, Cabir ATLI, Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK: “SESİMİ DUYAN VAR MI?”: AFETZEDE YAŞLILARDA İŞİTME PROBLEMİ FARKINDALIK ÇALIŞMASI

Serenay ERMİŞ, Mustafa YAKAR: KÖKLER Mİ, YOLLAR MI? DATÇA’YA YÖNELEN YAŞLILARDA YER BAĞLILIĞI VE HAREKETLİLİK

Veysi BAYDAR: DOĞANIN İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ: YAŞLILAR İÇİN BAHÇE TERAPİSİ

Zeynep KURNAZ: YAŞLILIK BELİRTİLERİ: EKŞİ SÖZLÜK’TE GÜNLÜK YAŞAMIN İZLERİNİ SÜRMEK

17.45-18.00

Tartışma ve Soru-Cevap

9 MAYIS 2025 CUMA

Şehit Fırat Yılmaz ÇAKIROĞLU Konferans Salonu

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

10.15-11.30

Bildiri Sunumları (Oturma Başkanı: Doç. Dr. Bora BALUN)

Bora BALUN: SOSYAL YARDIM PROGRAMLARININ YAŞLI REFAHINA ETKİSİ: BOLSA FAMÍLIA ÖRNEĞİ

Mustafa YAKAR, Ertuğrul Murat ÖZGÜR: TÜRKİYE’DE KIR-KENT BAĞLAMINDA YAŞLANMANIN MEKÂNSALLIĞI

Ayşe CANATAN, Bilal KILINÇ: KIRSAL KESİMDEKİ YAŞLILAR İÇİN ÇEVREYLE YENİDEN ENTEGRASYON VE FARKINDALIK TEMELLİ SANAT TERAPİSİ

Gülşay GÜNAY, Nurbanu COŞKUNER: YAŞLILARDA YAŞAM BOYU ÖĞRENME KAVRAMI

Berfin VARİŞLİ, Zuhâl GÜLER: İSTATİSTİKLERLE YAŞLI İNTİHARLARI

11.30-11.45

Tartışma ve Soru-Cevap

12.00-12.45

Yemek Arası

13.00-16.00

Video Kayıt Bildiri Sunumları (Sorumlu Arş. Gör. Mustafa Emin AKÇİN)

Cansu ALAYVAZ GÜNGÖR: YAŞLI REFAHI VE YAPAY ZEKA: SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Asiye GÖKÇE: YAŞLI BİREYLERLE SOSYAL HİZMET İLİŞKİLERİNDE İLİŞKİ KALİTESİNİN ROLÜ

Fatma Sena Albayrak, Yasemin ÇEKİÇ: YAŞLI YETİŞKİNLERDE KAHKAHA YOGASINA VERİLEN PSİKOSOSYAL YANITLAR

Çağla TAŞCI, Ergün HASGÜL: YAŞLILARIN SOSYAL İŞLEVSELLİKLERİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK YAPILAN HİZMETLERİN İNCELENMESİ

Furkan KILIÇ: YAŞLI EĞİTİMİ BAĞLAMINDA AGEİZM’İ AZALTMADA SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMLARI

İşıl KILIÇASLAN, Ayşe Duygu ÖZBAŞ: YAŞLILIK VE FİZİKSEL AKTİVİTE

Meryem MEMİŞ DOĞAN: YAŞLI BİREYLERİN KURUMSAL, SOSYAL DESTEKLERE YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ VE BEKLENTİLERİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Melek KALENDER, H. İrem KALAYCI KIRLIOĞLU: AFETLERDE KIRILGAN BİR GRUP OLARAK YAŞLILARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet KIRLIOĞLU, Emel BEDİR: YAŞLANAN NÜFUSUN SOSYAL VE EKONOMİK ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: TÜRKİYE VE DÜNYA PERSPEKTİFİ

Elnaz KARMELİKLİ: 1990-2020 YILLARI ARASINDA GERİYATRİK NÜFUSTA KÖRLÜK VE GÖRME KAYBI: KÜRESEL, YÜKSEK GELİRLİ ÜLKELER VE TÜRKİYE’DE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

İÇİNDEKİLER

“SESİMİ DUYAN VAR MI?”: AFETZEDE YAŞLILARDA İŞİTME PROBLEMİ FARKINDALIK ÇALIŞMASI	1
KIRSAL KESİMDEKİ YAŞLILAR İÇİN ÇEVREYLE YENİDEN ENTEGRASYON VE FARKINDALIK TEMELLİ SANAT TERAPİSİ	2
SOSYAL YARDIM PROGRAMLARININ YAŞLI REFAHINA ETKİSİ: BOLSA FAMÍLIA ÖRNEĞİ	3
İSTATİSTİKLERLE YAŞLI İNTİHARLARI.....	4
DOĞANIN İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ: YAŞLILAR İÇİN BAHÇE TERAPİSİ	5
HUZUREVLERİNDE YAŞLI BİREYLERİN ODALARINDA KARŞILAŞTIKLARI MOBİLYA KAYNAKLI PROBLEMLERİN TESPİTİ: DENİZLİ ÖRNEĞİ	6
YAŞLI YETİŞKİNLERDE KAHKAHA YOGASINA VERİLEN.....	7
PSİKOSOSYAL YANITLAR.....	7
YAŞLILIK VE FİZİKSEL AKTİVİTE	8
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YAŞLI YETİŞKİNLERDE AKRAN EĞİTİM MODELİ.....	9
TÜRKİYE’DE KIR-KENT BAĞLAMINDA YAŞLANMANIN MEKÂNSALLIĞI..	10
YAŞLILARDA E-SAĞLIK OKURYAZARLIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	11
YAŞLI BİREYLERE AKILCI İLAÇ KULLANIMI, FARKINDALIĞI VE İLAÇLARA UYUM ÖZ YETERLİLİĞİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK UYGULANAN GİRİŞİMLER: DENEYSEL BİR ÇALIŞMA.....	12
TÜRKİYE’DE ÇALIŞMA YAŞAMINDA YAŞLILARA YÖNELİK AYRIMCILIK ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	13
SANDIK KOKUSU” TELEVİZYON DİZİSİNDE YAŞ ALMA TEMSİLLERİNİN “İYİ VE AKTİF YAŞLANMA” AÇISINDAN ANALİZİ	14
KÖKLER Mİ, YOLLAR MI? DATÇA’YA YÖNELEN YAŞLILARDA YER BAĞLILIĞI VE HAREKETLİLİK.....	15
YAŞLILARDA EĞİTİM KATILIMIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	16
ÜÇÜNCÜ YAŞ EĞİTİMİ VE YAŞAM MEMNUNİYETİ İLİŞKİSİ	17
YAŞLILIKTA BİLGELİK VE YAŞAM DOYUMU	18
YAŞLI BİREYLERLE SOSYAL HİZMET İLİŞKİLERİNDE İLİŞKİ KALİTESİNİN ROLÜ	19
YAŞLI EĞİTİMİ BAĞLAMINDA AGEİSM’İ AZALTMADA SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMLARI.....	20
YAŞLI EĞİTİMİ YOLUYLA PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN DESTEKLENMESİ: SOSYAL KATILIM VE ANLAMLI YAŞAMIN GÜCÜ	21
YAŞLI REFAHI VE YAPAY ZEKA: SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME	22

YAŞLILARA YÖNELİK FİNANSAL OKURYAZARLIK EĞİTİMİ: GÜÇLENDİRME VE RİSKLERİN AZALTILMASI.....	23
YAŞLILARIN SOSYAL İŞLEVSELLİKLERİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK YAPILAN HİZMETLERİN İNCELENMESİ.....	24
YAŞLILARDA YAŞAM BOYU ÖĞRENME KAVRAMI.....	25
AFETLERDE KIRILGAN BİR GRUP OLARAK YAŞLILARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	26
YAŞLANAN NÜFUSUN SOSYAL VE EKONOMİK ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: TÜRKİYE VE DÜNYA PERSPEKTİFİ.....	27
YAŞLI BİREYLERİN KURUMSAL SOSYAL DESTEKLERE YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ VE BEKLENTİLERİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ.....	28
YAŞLILIK BELİRTİLERİ: EKŞİ SÖZLÜK’TE GÜNLÜK YAŞAMIN İZLERİNİ SÜRMEK	29
1990-2020 YILLARI ARASINDA GERİYATRİK NÜFUSTA KÖRLÜK VE GÖRME KAYBI: KÜRESEL, YÜKSEK GELİRLİ ÜLKELER VE TÜRKİYE’DE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ	30

“SESİMİ DUYAN VAR MI?”: AFETZEDE YAŞLILARDA İŞİTME PROBLEMİ FARKINDALIK ÇALIŞMASI*

Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK^a, Cabir ATLI^b, Hasan Hüseyin BAŞIBÜYÜK^c

^aAkdeniz Üniversitesi, ANTALYA

^bAkdeniz Üniversitesi, ANTALYA

^cAkdeniz Üniversitesi, ANTALYA

ÖZET

Yaşlanma süreci, doğumdan itibaren başlayarak hayat boyu devam eden bir süreçtir. Yaşlılık, fiziksel ve psikolojik yeteneklerin kaybedilmesi, vücut dengesinin azalması ve gerilemelere yol açması gibi etkilere sahiptir. Yaşlılık döneminde işitme sistemi üzerinde birçok değişiklik meydana gelir. Presbiakuzi olarak adlandırılan yaşa bağlı işitme kaybı yaşlılarda sıkça görülen bir durumdur ve depresyon, kaygı, sosyal izolasyon gibi sorunlara yol açabilir. Bu çalışma 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen Hatay ilinde yaşayan 65 yaş ve üzeri afetzede yaşlı bireylerin işitme kaybı farkındalığını artırmak amacıyla yürütülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan nitel veriler, MAXQDA 24 programı ile tematik analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Toplam 12 katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmeler dört ana tema altında toplanmıştır; işitme cihazı kullanımı deneyimleri, karşılaşılan teknik ve psikososyal sorunlar, dijital teknolojilere yönelik tutumlar ve cihaz satın alma tercihlerine etki eden faktörler. Bulgular, işitme cihazlarının sosyal iletişimi artırarak yalnızlık hissini azalttığını ve yaşam kalitesine katkı sağladığını göstermiştir. Ancak ekonomik erişim engelleri, cihazların teknik karmaşıklığı ve ergonomik eksiklikleri, kullanımda önemli sınırlılıklar doğurmaktadır. Katılımcıların cihaz kullanım sürecinde; aile desteği ve sağlık profesyonellerinin yönlendirmeleri belirleyici olmuştur. Sonuç olarak, işitme kaybı yaşayan yaşlı bireylerin sosyal dışlanma riskini azaltmak ve teknolojiyle barışık bir yaşlanma süreci sağlamak için farkındalık eğitimleri ve destek mekanizmaları güçlendirilmelidir. Bu çalışma ile işitme kaybına yönelik gerontechnolojik müdahalelerin de yaşlılıkta sosyal refah ve aktif yaşlanma hedeflerine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşitme Kaybı, Afetzede Yaşlılar, Gerontechnoloji, Sosyal Dışlanma, Yaşlı Eğitimi.

* Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmiştir.

KIRSAL KESİMDEKİ YAŞLILAR İÇİN ÇEVREYLE YENİDEN ENTEGRASYON VE FARKINDALIK TEMELLİ SANAT TERAPİSİ

Ayşe CANATAN^a, Bilal KILINÇ^b

^aAnkara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, ANKARA

^bMamak İlçe Müdürlüğü, ANKARA

ÖZET

ERA (Environment Reintegration and Awareness-Based Art Therapy for Rural Elderly) Projesi, kırsal alanlarda yaşayan yaşlı bireyler arasında sosyal katılımı, duygusal refahı ve çevre farkındalığını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Girişim, sanat terapisi, sanal gerçeklik ve toplum katılımını birleştirerek sosyal izolasyonla mücadele etmek ve aktif yaşlanmayı ilerletmek için yaratıcı cevaplar üretmeyi amaçlamaktadır. ERA Projesinin Amaçları arasında “Sanal Gerçeklik Farkındalık Sanat Terapisi Platformu geliştirmek”, “Profesyoneller ve bakıcılar için bir Eko-Sanat Terapisi Araç Seti oluşturmak”, “Uzak bölgelerdeki yaşlı bireylere ulaşmak için bir Mobil Sanat Terapi Kliniği kurmak”, projenin etkisini en üst düzeye çıkarmak için yayılımı ve iletişimi güçlendirmek bulunmaktadır. Bu projenin hedef grupları kırsal alanlarda yaşayan yaşlı bireyler (65+), bakım verenler ve sosyal hizmet görevlileri, sağlık profesyonelleri ve terapistler, topluluk liderleri ve gönüllüler, sanat terapisi uygulayıcılarıdır. ERA, Avrupa Komisyonu'nun Erasmus+ Programı tarafından ortak finanse edilen, Aralık 2024'ten Kasım 2026'ya kadar sürecek iki yıllık bir Projedir. Üç (3) ülkeden (Türkiye, Litvanya ve Bulgaristan) beş (5) ortaktan oluşan bir konsorsiyum tarafından uygulanmaktadır. Bu projeden beklenen sonuçlar kullanıcı dostu bir sanal gerçeklik sanat Terapisi Platformu, Kırsal kesimdeki yaşlı bireyler için özel olarak tasarlanmış kapsamlı bir Eko-Sanat Terapisi Araç Seti, Kırsal bölgelere terapötik hizmetler sunan tam işlevli bir Mobil Sanat Terapisi Kliniği, Sanat terapisi ve refah girişimlerine yönelik farkındalığın ve katılımın artmasıdır.

Anahtar kelimeler: Kırsaldaki Yaşlılar, Sanat Terapisi, Mobil Sanat Terapisi.

SOSYAL YARDIM PROGRAMLARININ YAŞLI REFAHINA ETKİSİ: BOLSA FAMÍLIA ÖRNEĞİ

Bora BALUN^a

^aKrabük Üniversitesi, KARABÜK

ÖZET

Günümüzde birçok ülkede yoksullukla mücadele etmek ve toplumsal eşitsizlikleri azaltmak amacıyla farklı nitelikte sosyal yardım programları uygulanmaktadır. Bunlardan birisi de Brezilya'da 2003 yılında uygulamaya konulan Bolsa Família programıdır. Söz konusu programda, düşük gelirli ailelere sağlanan nakit transferleri aracılığıyla yoksulluğun azaltılması, gıda güvencesinin sağlanması ve sağlık hizmetlerine erişimin artırılması gibi hedeflere odaklanılmaktadır. Bu çalışma, Bolsa Família programının yaşlı nüfus üzerindeki etkilerini analiz etmek üzere hazırlanmıştır. Literatür taramasının tercih edildiği çalışmada, programın yaşlı bireylerin sosyal refahına olan katkıları ele alınarak, sosyal koruma kapasitesi, demografik değişimlere uyumu ve politika geliştirme süreçleri incelenmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler, programın düşük gelirli yaşlı bireyler için temel bir güvenlik ağı oluşturduğunu, ancak sosyal izolasyon, kronik hastalık yönetimi ve bölgesel eşitsizlikler gibi alanlarda yetersiz kaldığını göstermektedir. Programın daha kapsayıcı hale gelebilmesi için sağlık hizmetlerine erişimi artıracak mobil sağlık birimleri, kırsal bölgelerde yerel destek mekanizmaları ve yaşlı bireylerin ekonomik bağımsızlığını güçlendirecek istihdam teşvikleri gibi ek politikaların uygulanması önerilmektedir. Bunun yanı sıra, beslenme desteği programları ve toplumsal katılımı teşvik eden sosyal hizmetlerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, Bolsa Família programının yaşlı nüfus üzerinde daha etkili konuma taşımak için mevcut yapısının güçlendirilmesi gerektiği ve programın sadece mali destek sağlamakla kalmayıp, yaşlı bireylerin sosyal refahını artıracak çok boyutlu stratejilerle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bolsa Família, Dezavantajlı Gruplar, Sosyal Politika, Yaşlı Nüfus.

İSTATİSTİKLERLE YAŞLI İNTİHARLARI

Berfin VARIŞLI^a, Zuhall GÜLER^b

^aMaltepe Üniversitesi, İSTANBUL

^bBAİBÜ Üniversitesi, BOLU

ÖZET

Çalışmanın konusunu, Türkiye’de kırdan-kente göç, tarımdan sanayiye, geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçiş vb. alanlardaki toplumsal değişim ile demografik yaşlanma sürecinde gerek kırsal alanda gerekse kentsel alanda yalnızlaşan yaşlılardaki (65 yaş ve üzeri) intihar eğiliminin incelenmesi oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı ise, yaşlılık döneminde giderek oransal artış gösteren intiharın sosyolojik açıdan nedensel olarak çözümlenmesi, 65 yaş ve üzeri bireylerde yıllar itibariyle değişen intihar oranlarının toplumsal arka planının ortaya konularak farkındalık oluşturulması ve önleyici politikaların tartışılmasıdır. Nitekim Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’in intihar istatistikleri incelendiğinde Türkiye’de yaşla birlikte intihar oranlarının da artış göstermeye başladığı görülmektedir. Bu da yaşlı intiharlarının bugün ciddi bir toplumsal sorun olma boyutuna ulaştığı söylenebilir.

Çalışmanın kapsamını, TÜİK 2020 ile TÜİK 2025 Yaş ve Cinsiyete göre İntihar İstatistiklerinin karşılaştırmalı analizi oluşturmaktadır.

Çalışma, istatistik analizine dayalı kuramsal bir çalışmadır. Dolayısıyla çalışmada veri toplama tekniği olarak, literatür taramasından, başka bir deyişle ikincil kaynaklardan ve verilerden yararlanılacaktır. TÜİK’in intihar istatistikleri bu çalışmanın temel ikincil veri kaynağı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İntihar, İntihar Girişimi, Yaşlılık, Yaşlanma.

DOĞANIN İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ: YAŞLILAR İÇİN BAHÇE TERAPİSİ

Veysi BAYDAR^a

^aKarabük Üniversitesi, KARABÜK

ÖZET

Demografik değişimler sonucunda küresel ölçekte yaşlı nüfusunun artışı, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini yükseltmeyi hedefleyen yenilikçi yaklaşımları gerektirmektedir. Bahçe terapisi (horticultural therapy), bitki ve bahçe bakımı yoluyla doğayla etkileşimi teşvik ederek fiziksel aktiviteyi artırma, stresle başa çıkma, bilişsel işlevleri destekleme ve sosyal izolasyonu azaltarak yaşlıların sosyalleşmesini sağlama potansiyeliyle etkili bir müdahale yöntemi olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, bahçe terapisiyle ilgili genel bir incelemeyi kapsamakta ve terapinin yaşlı bireyler üzerindeki çok boyutlu etkilerini değerlendirmektedir.

Bahçe terapisi, bireylerin bitki ve bahçe bakımına zaman ayırarak fiziksel, ruhsal, bilişsel ve sosyal iyilik hallerini geliştirmeyi, korumayı ve güçlendirmeyi amaçlayan terapötik bir yaklaşımdır. Bu süreçte yaşlılar, bir araya gelerek tek veya birden fazla mekânda deneyimlerini paylaşmakta; böylece bahçe, pozitif duyguların filizlendiği bir buluşma noktasına dönüşmektedir. Doğayla bütünleşen yaşlılar, bahçe terapisi sayesinde ekolojik benliklerini güçlendirerek doğaya ve yaşama dair aidiyet duygusu geliştirmekte; her bakım etkinliğiyle varoluşsal anlam kazanarak hayata yeniden tutunmakta ve sosyal açıdan işlevsel olduklarını hissederek özsaygılarını pekiştirmektedir.

Yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, huzurevleri, hastane bahçeleri ile çeşitli bölgelerdeki hobi bahçeleri, bu uygulamanın gerçekleştirilebileceği ideal mekânlar olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, okul ve eğitim alanları, yaşlılarla gençlerin bir araya gelebileceği ve deneyimlerin aktarılabilmesi için önemli uygulama alanları sunmaktadır. Uygulamanın başarısı; erişilebilir bahçe tasarımları, uygun bitkilerin seçimi, eğitilmiş personel varlığı ve profesyonel rehberliğe dayanmaktadır. Özellikle bitki ve bahçe bakımında yetkin, aynı zamanda iletişim, güven oluşturma, duygusal katılım, rehberlik, bilişsel yapılandırma ve grup dinamiklerini yönetme gibi terapötik becerilere sahip çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bahçe terapisinin, yaşlılara yönelik sağlık ve sosyal politikalara entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bahçe Terapisi, Doğa, Politika, Yaşlılar.

**HUZUREVLERİNDE YAŞLI BİREYLERİN ODALARINDA
KARŞILAŞTIKLARI MOBİLYA KAYNAKLI PROBLEMLERİN TESPİTİ:
DENİZLİ ÖRNEĞİ**

Kadir ÖZKAYA^a, Taner DİZEL^a, Mustafa BAYHAN^b

^aPamukkale Üniversitesi, DENİZLİ

^bPamukkale Üniversitesi, DENİZLİ

ÖZET

21. yüzyılda tüm dünya ülkeleri için öne çıkan en önemli sorunlardan biri nüfusun yaşlanmasıdır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yaşlı nüfusun oranı giderek artmaktadır. Bu durum kamu sağlık sistemi ile tıbbi ve sosyal hizmetlere yönelik talepleri de artırmakta ve yaşlı bireylere yönelik sosyal bakım sistemi için birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların en başında yakın gelecekte yaşlı bireylerin bakım ve barınmaları için kurumsal yapılara daha fazla ihtiyaç duyulacak olmasıdır. Peki mevcut durumda yaşlı bireylere hizmet veren huzurevleri gibi kurumsal yapılar ihtiyacı ne kadar karşılamaktadır?

Yapılı çevre, huzurevlerindeki yaşlı insanların refahını etkiler. Etkinleştirme, fiziksel aktivite ve sosyal bağlantıya yönelik tasarım yapmak için mevcut huzurevi binalarından öğrenilecek dersler vardır. Huzurevinin hem kurum hem de ev olarak ikili bir doğası olduğundan, burası yaşlı bireylerin ikamet ettiği bir sağlık tesisi değil, bir ev gibidir, birçok sağlık kuruluşu "iyi yaşam" ve çevre yaratılmasına odaklanan yaşam düzenlemeleri sağlamaya çalışmaktadır. Buna göre huzurevlerinde kullanılacak mobilyalar, yaşlı yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam kalitelerini artırmak için boyut ve yaş dostu detaylar göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Bu sebeple mevcut huzurevlerinde yaşam alanlarının ihtiyaçları karşılama durumu ve eksikliklerinin tespiti, gelecekteki huzurevlerinin tasarlanması için önemli bir başlangıç noktasıdır.

Bu çalışmada huzurevi sakinlerinin güvenlik, refah ve yaşam kalitesini arttırmaya yardımcı olacak bütüncül bir mekan tasarım yaklaşımı geliştirmenin ilk adımını atmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda; Denizli’de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı huzurevlerinde kalan yaşlı bireylerle anket çalışması yapılmıştır. Çalışmaya huzurevlerinde kalan, bilişsel yönden sorulara cevap verebilecek düzeyde olan, bedensel engeli bulunmayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden yaşlı bireyler alınmıştır. Araştırma ekibi katılımcılarla yüz yüze görüşerek, anket sorularını cevaplamaları sağlanmıştır. Sorulara verilen cevapların istatistiksel analizi devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Huzurevleri, Oda, Mobilya, Dekorasyon, Denizli.

YAŞLI YETİŞKİNLERDE KAHKAHA YOGASINA VERİLEN PSİKOSOSYAL YANITLAR

Fatma Sena ALBAYRAK^a, Yasemin ÇEKİÇ^b

^aAnkara Üniversitesi, ANKARA

^bAnkara Üniversitesi, ANKARA

ÖZET

Kahkaha yogası, kahkaha, yoga ve nefes tekniklerini birleştiren non-invaziv ve farmakolojik olmayan bir müdahale yöntemidir. Bir hemşirelik girişimi olarak kabul edilen kahkaha yogası günümüzde tamamlayıcı sağlık yaklaşımları arasında giderek daha fazla kullanılan yöntemlerden biri haline gelmektedir. Bu çalışma, yaşlı yetişkinlere uygulanan kahkaha yogasının psikososyal etkilerini değerlendiren literatürü incelemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışma derleme türünde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada CINAHL, Web of Science, COCHRANE, Scopus, ProQuest, Google Scholar ve Pubmed veri tabanlarında “laughter therapy, laughter yoga, older, older adult, elderly” anahtar kelimeleriyle 2014-2024 yılları arasını kapsayan bir tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda detaylı incelemek üzere dahil edilme kriterlerine uygun olarak 8 çalışma ele alınmıştır. Sonuçlar kahkaha yogasının yaşlı bireylerde psikososyal parametreler üzerindeki etkinliğinde önemli farklılıklar bulunduğunu göstermiştir. Değerlendirilen çalışmalarda kahkaha yogasının yaşlı bireylerin anksiyete, stres, yalnızlık ve depresyon düzeylerini azaltmada etkili olduğu, uyku kalitesi, yaşam kalitesi ve mutluluk düzeylerini artırdığı belirlenmiştir. Kahkaha yogasının yaşlı yetişkinlerin psikososyal iyiliğini artırmak amacıyla hemşirelik bakım ve uygulamalarına dahil edilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kahkaha Yogası, Yaşlı Yetişkinler.

YAŞLILIK VE FİZİKSEL AKTİVİTE

Işıl KILIÇASLAN^a, Ayşe Duygu ÖZBAŞ^b

^aGaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, GAZİANTEP

^bGaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, GAZİANTEP

ÖZET

Dünyada ve ülkemizde doğum oranlarında azalma, enfeksiyon hastalıklarının kontrolü, beslenme ve sağlık hizmetlerinde gelişmelerle yaşam süresi artmaktadır. Yaşlanma süreci, bireylerin fiziksel ve zihinsel durumlarında belirgin değişikliklere neden olmaktadır. Bu süreç, biyolojik ve kronolojik yaşlanma olarak iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Biyolojik yaşlanma, bedensel anatomik ve fizyolojik değişiklikleri ifade ederken, kronolojik yaşlanma doğumdan itibaren geçen süreyi kapsamaktadır. Bu çalışmanın amacı; yaşlanma sürecinde fiziksel aktivitenin geriatrik bireylerin yaşam kaliteleri açısından önemine değinmektir. Pubmed ve Google akademik elektronik veri tabanlarında bilgisayarlı sistematik literatür araştırması yapıldı. fiziksel aktivitenin geriatrik bireylerin üzerindeki etkilerini inceleyen randomize kontrollü çalışmalar sistematik olarak arandı. Çalışmaya 2019-2025 tarih aralığında yayınlanan çalışmalar dahil edildi. Sistematik inceleme için uygunluk kriterlerini karşılayan 11 adet çalışma bulundu. Sonuç olarak, Yaşlı bireyler için egzersiz eğitimlerinin, fiziksel işlevleri, kardiyovasküler risk faktörlerini, tüm nedenlere bağlı mortaliteyi ve genel yaşam kalitesini iyileştirmek için birçok olumlu yararı olduğu ve egzersiz programlarının, zayıflığı olan ve olmayan yaşlı yetişkinlerde fiziksel performansı artırma ve/veya sürdürmede etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Egzersiz, Yaşlılık, Yaşam Kalitesi, Fiziksel Aktivite.

HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YAŞLI YETİŞKİNLERDE AKRAN EĞİTİM MODELİ

Mehtap PEKESEN^a

^aAkdeniz Üniversitesi, Antalya

ÖZET

Hayat boyu öğrenme yaşlı yetişkinlerin özgün gereksinimlerini karşılamada ve toplum temelli müdahalelere katılımında oldukça önem arz etmektedir. Nitekim hayat boyu öğrenme kapsamında yaşlı yetişkinlerin yaşam kalitesini ve ruhsal iyilik durumunu olumlu etkilediği bildirilen; yaşlılarda beceri eğitimi, teknoloji tabanlı müdahaleler, bilişsel iyileştirme, hastalık öz yönetimi ve bütünleşik bakım alanları ön planda ele alınmalıdır. Günümüzde öğrenme ve öğretme alanındaki gelişmelere paralel olarak “Akran Eğitim Modeli” tüm eğitim ortamlarında geniş yer bulmaktadır. Dolayısıyla öğretim ortamlarının öğreten merkezli yaklaşımdan, öğrenen merkezli uygulamalara doğru bir değişim gösterdiği dikkat çekmektedir. Akran eğitimi, benzer sosyal gruplar arasındaki akranların profesyonel eğitimci kimliği olmaksızın birbirlerine öğretmek ve öğrenmek için yardımcı olmaları şeklinde ifade edilmektedir. Akran eğitim modelinin amacına bakıldığında; yapılan işin aynı olduğu ve akran rehberliğinde verilen bir eğitim modeli olduğu görülmektedir.

Akran eğitiminin beklentiyi karşılama başarısı, iyi bir planlama ve organizasyon ile yakından ilişkilidir. Akran eğitim modeli; yapılacak eğitim konusunun belirlenmesi, eğiticilerin ve öğrenen akranların belirlenmesi, eğitim ortamının belirlenmesi, eğiticilerin eğitimi, uygulama, değerlendirme ve geri bildirim aşamalarından oluşmaktadır.

Bu bildiride; yaşlı yetişkinlerde hayat boyu öğrenme alanlarında hastalık öz yönetimi gibi karmaşık eğitim konularının akran eğitimi aracılığı ile koordine edilmesi, uygulanması ve öğrenme çıktıları üzerine etkileri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Eğitimi; Akran Eğitimi, Hayat Boyu Öğrenme, Akran Eğitim Modeli; Yaşlılarda Akran Eğitimi.

TÜRKİYE'DE KIR-KENT BAĞLAMINDA YAŞLANMANIN MEKÂNSALLIĞI

Mustafa YAKAR^a, Ertuğrul Murat ÖZGÜR^b

^aSüleyman Demirel Üniversitesi, ISPARTA

^bAnkara Üniversitesi, ANKARA

ÖZET

Değişen mekânsal ölçekler ve yerleşim yerlerine göre yaşlanmanın dağılımındaki eşitsizlikler ile mekânlar arasında farklılaşan yaşlanma deneyimleri coğrafi gerontolojide önemli araştırma konularıdır. Bundan hareketle çalışma, Türkiye’de kırsal ve kentsel alanlarda yaşlanmanın dağılımını karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmeyi ve köy/mahalle ölçeğinde yaşlı nüfusun mekânsal paternini haritalamayı amaçlamaktadır. Araştırmanın temel savı, yaşlanmanın hem sayısal hem de yapısal yönleriyle kır ve kent bağlamında mekânsal olarak belirgin biçimde ayrılmakta olduğudur.

Araştırmanın verilerini, Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) yayınladığı 2023 yılındaki 50.000’den fazla köy ve mahallenin 65 ve üzeri yaştaki nüfusu oluşturmaktadır. Kır ve kent ayrımı ise, Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında TÜİK’in 2022 yılından itibaren uyguladığı 1 km²’lik grid alanlarına düşen nüfus yoğunluğuna göre yapılan yeni sınıflandırmayı esas almaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye’de köy ve mahallelere göre sayısal ve yapısal yaşlanma göstergeleri, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) kullanılarak kırsal köy ve kent mahalle yerleşim birimlerine göre ayrı ayrı haritalanmıştır.

Bulgular, Türkiye genelinde toplam nüfusun yaklaşık %82’si, yaşlıların ise %70’i kentlerde yaşarken kırsalda bu oranların %18’e karşılık %30 olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte kentsel alanlardaki toplam nüfusun %9,1’ini yaşlılar oluşturduğu halde kırsalda bu oranın %18,2’e yükseldiği belirlenmektedir. Buna göre Türkiye’de yaşlı nüfusun sayısal olarak kentlerde toplandığı halde oransal olarak kırsalda daha yüksektir. Ayrıca kırsal ve kentsel alanların içinde de yaşlı nüfusun coğrafi dağılışında anlamlı farklılıklar gözlenmektedir.

Sonuçta çalışma, yaşlıların dağılışındaki asimetric örüntülerden hareketle, yaşlanmanın mekânsal boyutunun yaşlılara yönelik her türlü hizmet sunumu ve sosyal politika uygulamaları için önem arz ettiğine ve yaşlanmanın mekânsallığı politika ve uygulamalarda ihmal edilirse bunun yeni coğrafi eşitsizliklerin ortaya çıkma potansiyeli taşıdığına dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma Coğrafyası, Sayısal ve Yapısal Yaşlanma, Haritalama, Kırsal ve Kentsel Yaşlanma, Türkiye.

YAŞLILARDA E-SAĞLIK OKURYAZARLIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Hande ŞAHİN^a, Nesrin AKCA^b, Seda ERKUŞ DEMİR^c
^{a,b,c}Kırıkkale Üniversitesi, KIRIKKALE

ÖZET

Bu çalışma; yaşlı bireylerin e-sağlık okuryazarlığının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Kırıkkale ilinde yaşayan 202 yaşlı birey oluşturmuştur. Çalışmada, veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmış olup Norman ve Skinner (2006) tarafından geliştirilip Tamer Gencer (2017) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan “E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinden” yararlanılmıştır. Ölçek 8 maddeden ve tek boyuttan oluşmakta ve e-sağlık okuryazarlık düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan e-sağlık okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Verilerin çözümlenmesinde standart sapma, aritmetik ortalama, ikili gruplar için t testi, ikiden daha fazla grup için ise varyans analizi (tek yönlü ANOVA) kullanılmıştır. Kadınların erkeklere oranla e-sağlık okuryazarlığının daha düşük, kronik hastalığı olan bireylerin e-sağlık okuryazarlığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaş, medeni durum, gelir, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, yaşam düzeni, internet erişim araçları, e-sağlık hizmetlerinin yararlılığına ilişkin algılar, e-sağlık hizmetlerinin önemine ilişkin algılar ile e-sağlık okur yazarlığı arasında anlamlı fark bulunmuştur. Sigorta türü ile e-sağlık okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Yaşlı bireylerin e-sağlık okuryazarlığını artırmak için eğitim programları düzenlenmelidir. Özellikle düşük eğitim düzeyine sahip bireyler için özel eğitim materyalleri hazırlanmalı, teknolojiye erişim imkanları artırılmalı ve farkındalık yaratmak için bilgilendirme kampanyaları düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlı Sağlığı, Sağlık Okuryazarlığı, e-Sağlık.

YAŞLI BİREYLERE AKILCI İLAÇ KULLANIMI, FARKINDALIĞI VE İLAÇLARA UYUM ÖZ YETERLİLİĞİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK UYGULANAN GİRİŞİMLER: DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

Türkan AKYOL GÜNER^a

^aZonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, ZONGULDAK

ÖZET

Yaşlanan nüfus yapısı ve buna bağlı artan kronik hastalık sayısı yaşlı bireylerde ilaç kullanımını ve beraberinde akılcı olmayan ilaç kullanım sorunlarını arttırmaktadır. Bu çalışma Mart-Ekim 2024 tarihleri arasında, yaşlı bireylere akılcı ilaç kullanımı, kullanım farkındalığı ve ilaçlara uyum öz yeterliliğinin artırılmasına yönelik uygulanan girişimlerin etkisinin değerlendirilmesi amacıyla, ön test- son test kontrol gruplu deneysel tasarım kullanılarak yapılmıştır. Çalışma için yaşlı nüfusun daha yoğun yaşadığı şehir merkezine yakın olan bir aile sağlığı merkezi seçilmiş ve merkeze kayıtlı 68 yaşlı birey ile (deney grubu=34; kontrol grubu=34) çalışma tamamlanmıştır. Çalışmada deney grubuna atanan yaşlı bireylere üç ay boyunca ayda 1 oturum halinde akılcı ilaç kullanımı, kullanım farkındalığı ve ilaçlara uyum öz yeterliliğinin artırılmasına yönelik girişimler uygulanmıştır. Araştırmanın verileri, Yaşlı Tanılama Formu, Akılcı ilaç Kullanımı Ölçeği, Akılcı İlaç Kullanımı Farkındalığı Ölçeği, Tedavi Uyum Öz-Yeterlik Ölçeği Kısa Form ve WHO (5) İyilik Hali İndeksi kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Veriler SPSS 25.0 paket programında değerlendirilmiş, Mann Whitney U testi ve Wilcoxon testi kullanılarak analiz edilmiştir. Deney grubundaki yaşlı bireylere yönelik uygulanan girişimler sonrası kontrol grubuna göre Akılcı ilaç Kullanımı Ölçeği, Akılcı İlaç Kullanımı Farkındalığı Ölçeği, Tedavi Uyum Öz-Yeterlik Ölçeği Kısa Form ve WHO (5) İyilik Hali İndeksi puan ortalamasının anlamlı şekilde arttığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Yaşlı bireylere akılcı ilaç kullanımı, kullanım farkındalığı ve ilaçlara uyum öz yeterliliğinin artırılmasına yönelik uygulanan girişimlerin, hem ilaç kullanım bilgisi ve farkındalığını hem de tedaviye uyum öz yeterliliğini ile iyilik hallerinin artırılmasında olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Akılcı İlaç Kullanımı, Akılcı İlaç Kullanım Farkındalığı, Tedavi Uyum, Öz Yeterlik, İyilik Hali.

TÜRKİYE'DE ÇALIŞMA YAŞAMINDA YAŞLILARA YÖNELİK AYRIMCILIK ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Aylin GÖRGÜN BARAN^a, Cansu TAŞÇI^b

^aUNESCO Türkiye Milli Komisyonu Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2030 Komite Üyesi, Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği Üyesi, DENİZLİ

^bKaradeniz Teknik Üniversitesi, TRABZON

ÖZET

Küresel düzeyde yaşlanan nüfus yapısı, sosyal politika ve istihdam stratejilerinde yaş temelli eşitsizlikleri giderek daha görünür hale getirmektedir. Özellikle çalışma hayatında yaşlı bireylerin maruz kaldığı yapısal ve kültürel ayrımcılık, işgücü piyasalarının kapsayıcılığı ve sürdürülebilirliği açısından önemli bir sorun alanı olarak değerlendirilmektedir. Yaş ayrımcılığı (ageism), bireylerin yalnızca kronolojik yaşlarına dayanarak daha az yetkin, değişime dirençli ya da verimlilik düzeyi düşük olarak algılanmaları sonucunda ortaya çıkan sistematik bir dışlama biçimi olarak tanımlanmaktadır. Bu tür önyargılar hem bireyin psikolojik iyi oluşunu hem de toplumsal kaynakların etkin kullanımını olumsuz etkilemektedir. Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de yaşlı bireyler, işe alım, terfi, mesleki eğitim ve işten çıkarma süreçlerinde doğrudan ya da dolaylı olarak yaş ayrımcılığına maruz kalmakta, bu durum onların istihdama katılımlarını sınırlamakta ve sosyal dışlanmayı derinleştirmektedir. Nitekim TÜİK verilerine göre Türkiye’de işgücü katılım oranı 2024 yılı için %54,2 iken, bu oran 65 yaş üstü bireyler için yalnızca yüzde 13’tür. Yaşlı yoksulluğunun oldukça yüksek olduğu ülkemizde yaşlı bireylerin çalışma yaşamından dışlanması onları informal ve güvencesiz çalışmaya itmektedir. Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 10. maddesi kapsamında eşitlik ilkesi güvence altına alınmış ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun 5. maddesiyle yaş temelli ayrımcılık yasaklanmış olsa da uygulamada bu düzenlemelerin yeterince etkili bir şekilde hayata geçirilemediği gözlemlenmektedir. İşverenlerin yaşa yönelik önyargıları, insan kaynakları politikalarındaki sistemsiz boşluklar ve denetim mekanizmalarının yetersizliği, yaş ayrımcılığının sürekliliğini sağlamaktadır. Bu bağlamda bu çalışma Türkiye’de çalışma hayatında yaşlı bireylerin maruz kaldığı yaş ayrımcılığını sosyolojik boyuttan ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmada Türkiye bağlamında yaşa dayalı eşitsizliklerin EUROSTAT verilerine göre nedenleri ve sonuçları değerlendirilmekte, politika önerileri ve iyi uygulama örnekleri çerçevesinde çözüm odaklı bir yaklaşım geliştirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Ayrımcılığı, Çalışma Yaşamı, İstihdam Olanağı, Eşitsizlik.

SANDIK KOKUSU” TELEVİZYON DİZİSİNDE YAŞ ALMA TEMSİLLERİNİN “İYİ VE AKTİF YAŞLANMA” AÇISINDAN ANALİZİ

Aylin GÖRGÜN BARAN^a, Mine ÖZTEKİN ALPAYDIN

^aYaşlı Sorunları Araştırma Derneği Üyesi, DENİZLİ

^bAnkara Üniversitesi, ANKARA

ÖZET

Bu çalışmada gündelik yaşamın rutinleri karşısında sosyal izolasyon ve sosyal dışlanmaya uğrayan yaşlı bireylerin bununla nasıl baş ederek iyi yaşlanmaya yönelik stratejiler geliştirdiklerine odaklanılmıştır. Bu durum yaşlı birey temsiliyetinin dizilerde nasıl işlendiğine ve ne gibi mesajlar verildiğine ilişkin bir incelemenin yapılmasına olanak tanımıştır. Böylece Sandık Kokusu dizisindeki yaşlı temsillerinin örnek model oluşturan yanlarını ortaya koymayı ve tv programlarında yaşlıların iyi yaşlanmaya ilişkin temsiliyet biçimlerinin arttırılması konusunda önerilir sunmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada Sandık Kokusu dizisi incelenmiştir. Çalışmada yöntem olarak dizinin özellikle yaşlı sahnelerinin yoğunlukta olduğu bölümler tespit edilmiş ve gerek görüntülerin gerekse temaların oluşturulması manuel kodlama üzerinden yürütülmüştür. Oluşturulan temalar; dayanışma, bilgelik, istismar, saygı ve sevgi, birbirini anlama, kontrol, (şiddet-bağırtı, aldatma), bakımlı olmak, komşuluk, aşk ve yaşamdan kopma şeklinde sıralanmıştır.

Dizi hem akşam veriliş tarihinde TV de ve daha sonraki TV’deki tekrarlarının izlenmesi ile ayrıca internet üzerindeki fragmanlarının yaklaşık 10 kez izlenmesiyle veriler toplanmıştır. Sandık kokusu bir aile dizisi olduğu için hemen her bölümde yaş alma ile ilgili görüntü ve mesajlar bulunmaktadır. Bu nedenle bir görüntülü sahne ayırımına gidilmeden her bölümün izlenmesi yoluyla analiz temaları oluşturulmuştur. Temaların oluşturulmasında iyi yaşlanma, aktif yaşlanma, yaşamdan geri çekilme ve karşılıklılık kuramı kullanılmıştır. Bu çerçevede dizinin 19 Mart 2025 tarihinde final yapan 50 bölümü incelenmiştir. Ayrıca iki uzman ile bu görseller izlenerek görüşleri alınmıştır.

Değerlendirme sonucuna göre yaş alan bireyler çoğunluklu olarak yaşlılığı bilgelik ve bir arabuluculuk, yüz-yüze iletişim kurma, yardımcı olma, birbirlerini anlamaya çalışma vb gibi temsiliyet içerisinde sunulduğu tespit edilmiştir. Özellikle yaş alan kadınların ve erkeklerin bakımlı olması belleklerinin güçlü olması, sakin ve dingin sunulması, yaş alanların yaşamın birlikteliğine olan inançları ve yaşlıların gidip görebilecekleri turistik yerlerin ve mekanların bulunması yaşının kamusal alandaki temsiliyet durumunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu dizi, yaşlı bireyleri aktif yaşlanma bakımından ve ilişkilerdeki karşılıklılık esasında bir temsiliyet sunarak izleyicilere yaşlanmanın olumlu yönlerine ağırlık veren bir model oluşturma mesajını vermiştir.

Anahtar kelimeler: Sandık Kokusu Dizisi, İyi ve Aktif Yaşlanma, Yaşlı Temsili ve Yaş Almaya İlişkin Mesajlar.

KÖKLER Mİ, YOLLAR MI? DATÇA'YA YÖNELEN YAŞLILARDA YER BAĞLILIĞI VE HAREKETLİLİK

Serenay ERMİŞ^a, Mustafa YAKAR^b

^aSüleyman Demirel Üniversitesi, ISPARTA

^bSüleyman Demirel Üniversitesi, ISPARTA

ÖZET

Yer bağlılığı ve hareketlilik arasındaki ilişkinin birbirinin karşısı olarak değerlendiren geleneksel yaklaşım son zamanlarda sorgulanmaya başlanmıştır. Bundan hareketle bu çalışmada, “kökler/yollar (roots/routes)” kavramsallaştırması kullanılarak iki kavramın birbirinin zıttı değil, aksine bireyin yaşam sürecinde birbirini tamamlayıcı olduğu ileri sürülmüştür. Araştırma, hareketliliği deneyimlemiş yaşlıların hedef mekândaki yer bağlılıklarını, bu bağlılıkların yeni yaşam biçimlerinin benimsenmesindeki rolünü ve hareketlilik pratiklerini nasıl şekillendirdiğini anlamaya odaklanmıştır. Nitel metodolojiyle tasarlanan çalışma, yaşlı hareketliliğinin hedef sahalarından biri olan Datça’da gerçekleştirilmiştir. Maksimum çeşitlilik örneklemeyle belirlenen, Datça’ya hareket etmiş 60 ve üzeri yaşlı 32 kişiyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler, betimsel ve içerik analizleriyle çözümlenmiştir.

Katılımcılar; genç yaşlı, evli, emekli ve düzenli geliri olan, eğitim düzeyi yüksek bireylerden oluşmaktadır. Datça’ya gelmeden önce kentte yaşayan ve yıl içinde yurt içine/dışına çeşitli nedenlerle hareketlilikler gerçekleştiren bu bireylerin yer bağlılıkları ise yaşam öykülerine, kendilerini nasıl tanımladıklarına, yerel halkın yaklaşımına, doğal ortam beklentilerine, sosyal ilişkilerine, konut/arazi mülkiyetlerine, geçirilen zamana göre farklı düzeylerde gelişmiş ve yaşam seyri içinde yeniden inşa edildiği belirlenmiştir.

Sonuçta yer bağlılığı, hareketliliği sonlandırmayıp aksine, “çok yerli yaşam” biçimlerine paralel olarak “çok yerli bağlılıkların” kurulabildiği iç içe geçmiş dinamik bir süreçtir. Diğer taraftan hareket eden her yaşlının yer bağlılığı geliştirmesi daima ideal olarak beklenmemelidir. Politika yapıcılar, sosyal hizmet uzmanları ve psikolojik destek kuruluşları tarafından yaşlı hizmetlerinin planlamasında yere bağlılığın çok boyutlu doğası dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede aidiyet veya psikolojik iyi oluş sunabilen kapsayıcı sosyal politikaların mekânsal olarak fiziksel çevre oluşturmaın ötesinde sosyal boyutları kapsayan bütünsel yaşlı dostu yerler tasarlanması, önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yer Bağlılığı, Yaşlı Hareketliliği, Kökler ve Yollar, Yaşlı Dostu Yerler, Datça.

YAŞLILARDA EĞİTİME KATILIMIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Hande ŞAHİN^a, Aybala AKSOY^b

^aKırıkkale Üniversitesi, KIRIKKALE

^bKastamonu Üniversitesi, KASTAMONU

ÖZET

Yaşlı refahının üreterek ve çalışarak yaşlanabilme, kaliteli yaşlılık gibi kavramların ön plana çıktığı günümüzde aktif, sağlıklı ve üretken yaşlanmanın anahtarı yaşlı bireylerin eğitime katılımından geçmektedir. Bu araştırma, 60 yaş üstü bireylerin eğitime katılımının sosyo-demografik özelliklere göre farklılaşacağı varsayımından hareketle, 60 yaş ve üzeri bireylerde eğitime katılım motivasyonunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden, rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 211 60 yaş üstü yaşlı birey çalışma grubunu oluşturmaktadır. 1978 yılında Boshier tarafından geliştirilen ve 2022 yılında uyarlaması yapılan “Yaşlılarda Eğitime Katılım Ölçeği” veri toplama aracı olarak gönüllülük esası temel alınarak 60 yaş üstü yaşlılara yüz yüze uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, iki grup arasındaki niceliksel verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, ikiden fazla grup olması durumunda gruplar arası parametrelerin karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis testinden yararlanılmıştır. Anlamlı farklılıkların belirlenmesinde ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Analiz sonucunda, eğitime katılım motivasyonları yaş ve cinsiyet değişkenlerinde alt boyutlar (“Sosyal ilgi”, “Ailesel nedenleri”, “Sosyal motivasyon”, “İletişim geliştirme”) ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık göstermezken; “Sosyal ilgi”, “Ailesel nedenleri”, “Sosyal motivasyon” alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde öğrenim düzeyi değişkenine göre eğitime katılım motivasyonlarının farklılaştığı, ancak “İletişim geliştirme” alt boyutunda öğrenim düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Yaşlı bireylerin eğitime katılma motivasyonları yaşlıların çocuk sayısına göre de incelenmiş ve çocuk sayısına göre “Ailesel nedenleri”, “Sosyal motivasyon”, “İletişim geliştirme” alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık bulunmazken, “Sosyal ilgi”, alt boyutunda anlamlı farklılık saptanmıştır. Sosyal güvence değişkeni, konut mülkiyeti, birlikte yaşanan kişi değişkenleri değerlendirildiğinde eğitime katılım motivasyonları alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılaşma görülmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Bireyler, Yaşlı Eğitimi, Sosyo Demografik Özellik, Eğitime Katılım.

ÜÇÜNCÜ YAŞ EĞİTİMİ VE YAŞAM MEMNUNİYETİ İLİŞKİSİ

Velittin KALINKARA^a, Nihal BÜKER^b, Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK^c, Gülay TAŞDEMİR^b, Bilgin KIRAY VURAL^b & Özlem KÖRÜKÇÜ^b

^aPamukkale Üniversitesi, Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği, Denizli

^bPamukkale Üniversitesi, Denizli

^cAkdeniz Üniversitesi, Antalya

ÖZET

Yaşlanma ve gerontoloji, nüfus demografisi, sağlık hizmeti sunumu ve eğitimle ilgili değişen dinamikler nedeniyle benzersiz zorluklar ve fırsatlar sunar. Gelişmiş ülkelerde bilimsel teknolojiler ve sağlık uygulamaları hızla ilerledikçe, ortalama yaşam beklentileri önemli ölçüde artmaya devam ederek kademeli yaşlanma ve sağlıklı uzun ömür beklentisi sağlar. Ancak, yeterli sağlık hizmetine ve ekonomik kaynaklara sınırlı erişimi olan gelişmekte olan ülkelerde, sınırlı yaşam süreleri sağlıklı ve tatmin edici yaşamlar için sınırlı fırsatlardan kaynaklanır. Üçüncü Yaş Üniversiteleri (U3A), yaşam boyu öğrenme enstitüleri ve "kıdemli üniversiteler", özellikle emekli olan veya yaşamın "üçüncü yılında" olan yaşlı bireyler için eğitim sağlayan kuruluşları tanımlamak için kullanılan terimlerdir. Bu tür üniversiteler, yaşlıların eğitiminin organizasyonu için eğitim kurumları temelinde oluşturulur. Gerontoloji ve yaşlanma literatürü, eğitim ve destek sistemlerinin yaşlı öğrencilerin benzersiz ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde özelleştirilmesinin önemini vurgular.

Bu çalışmanın amacı, üçüncü yaş eğitimini sürdüren öğrencilerin eğitime katılma nedenlerini belirlemek, mevcut eğitimi değerlendirmek, eğitimin yaşamlarına katkılarını belirlemek ve yaşam memnuniyetini ortaya koymaktır. Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen araştırma formu ve Yaşam Memnuniyeti Endeksi (LSITA) Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha'sı 0.78'dir. Çoklu normallik analizi yapılmıştır ($p < 0.05$). Buna göre Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H Testi ile analiz edilmiştir. Çalışma Denizli, Antalya ve Eskişehir illerinde Üçüncü Yaş Eğitimini sürdüren 60+ yaş üzerindeki 266 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırma grubunun %75,2'si kadındır, katılımcıların yaşları 60 – 88 yaş arasındadır ($M = 69.70$; $SD = 4.65$). Üçüncü Yaş Eğitime katılma nedenleri arasında resmi olmayan iletişim ağlarına dahil olma, bireysel tatmin sağlama, yeni sosyal roller bulma – edinme, sosyal temas ihtiyacının karşılanması ve yaşamdaki önemli olaylarla başa çıkma ihtiyacı yer almaktadır. Üçüncü yaş eğitime katılmak; yeni arkadaşlar edinme, sosyalleşme, olaylara bakış açısında değişiklik, hafızada iyileşme ve özsaygıda artışına neden olmuştur. Kadınların Yaşam Memnuniyet puanları erkeklerden ($z = -3.439$ $p = 0.001$, $p < 0.05$, $r = 0.21$) daha fazladır. Yaşam memnuniyeti puanları ile cinsiyet ($z = -3.439$ $p = 0.001$, $p < 0.05$, $r = 0.21$) ve eğitim ortamı uygunluğu ($KWH = 13.616$, $p = 0.003$, $p < 0.05$, $\eta^2 = 0.051$) arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Üçüncü Yaş, Yaşam Memnuniyeti, Eğitim.

YAŞLILIKTA BİLGELİK VE YAŞAM DOYUMU

Velittin KALINKARA^a & Ahu ARICIOĞLU^b

^{a,b}Pamukkale Üniversitesi, Denizli

ÖZET

Fiziksel sağlık, sosyoekonomik durum, mali durum, fiziksel çevre ve sosyal katılım gibi nesnel yaşam koşulları yaşlı bireylerin yaşam doyumunu tam olarak açıklayamaz. Bunun yerine, kişilik özellikleri ve gelişimsel etkilerin yaşam doyumunu açıklamada daha güçlü bir etkisi olduğu görülmektedir. Bilgelik yaşam doyumunun bir öngörücüsü olarak eski ancak ihmal edilmiş bir kavramdır. Uzun zamandır yaşlı bireylerin bir özelliği olarak kabul edilen bilgelik kavramı, son zamanlarda birçok psikolojik çalışmanın odağı olmuştur. Birçok çalışma, bilişsel, yansıtıcı ve şefkatli boyutların bir entegrasyonu olarak ölçülen bilgeliğin, yaşlılıkta başa çıkma ile pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. Yaşlılığa başarılı bir şekilde uyum sağlamayı artırdığı bilinen bireysel kaynaklardan biri bilgeliktir. Bu çalışmada, bilgeliğin, yaşam doyumunu artırmaya yönelik dışsal araçların büyük ölçüde ortadan kalktığı yaşamın son dönemindeki insanlar için özellikle yararlı olup olmadığı, bilgelik ile yaşam doyumları arasındaki ilişki ele alınmıştır.

Mevcut çalışmanın amacı, bilgelik ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi ve bağımsız değişkenlerin etkisini belirlemektir. Çalışmaya Ege Bölgesinde yaşayan 60–89 yaş arasında toplam 250 katılımcı (ortalama= 69,76, standart sapma= 4,65) dahil edilmiş olup, katılımcıların %55,6'sı kadındır. Araştırmada San Diego Bilgelik Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve sosyo-demografi anketi kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde çoklu normallik analizi yapılmıştır ($p<0.05$). Araştırmada Bilgelik Ölçeğinin Cronbach Alpha'sı 0.734, yaşam doyumunun 0,818'dir. Yaşlılıkta yaşam doyumları ve bilgelik arasında anlamlı bir ilişki ($r=.227$, $p=0.001$, $>0,05$) bulunmuştur. Bilgelik puanları ile gelir durumu ($KWH=9.470$, $p=0.001$, <0.05) ve zorluklarla başa çıkma ($z=-3.301$, $p=0.001$, <0.05) arasındaki fark anlamlıdır. Yaşam doyumları puanları ile eğitim ($KWH=10.877$, $p=0.012$, <0.05), gelir durumu ($KWH=8.064$, $p=0.018$, <0.05) ve zorluklarla başa çıkma ($z=-3.182$, $p=0.001$, <0.05) arasındaki fark anlamlıdır. Bulgular, yaşam doyumları ve bilgeliğin yaşlılıkla başa çıkmanın önemli bir unsuru olduğunu göstermektedir. Katılımcılar ne kadar çok bilgelik gösterirse, yaşam doyumları ve yaşlılıkla başa çıkma eğilimi o kadar güçlüdür. Bileğeliğın nesnel koşullardan bağımsız olarak yaşam doyumları üzerinde son derece olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Yaşamın sonunda iyi yaşlanma, mevcut koşullardan daha çok yaşam boyunca psikososyal gelişmeye bağılı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Bilgelik, Yaşam Doyumu, Başa Çıkma.

YAŞLI BİREYLERLE SOSYAL HİZMET İLİŞKİLERİNDE İLİŞKİ KALİTESİNİN ROLÜ

Asiye GÖKÇE^a

^aNevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir

ÖZET

Ülkemizde yaşlı nüfusun artışıyla birlikte, yaşlı bireylere sunulan sosyal hizmetlerin önemi giderek daha fazla gündeme gelmektedir. 2024 Aralık verilerine göre Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kamu ve özel sektörde hizmet sunan 441 huzur evi, 45 gündüz bakım ve yaşlı yaşam merkezi ile 19 diğer bakanlıklar ve yerel yönetimlere bağlı 19 huzur evi hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir. Hizmetten yararlanan toplam yaşlı sayımız ise aynı yılın verilerine göre 30.668'dir. Ancak bu hizmetlerin yalnızca nicel boyutu değil, nitel boyutu da en az sayılar kadar önemlidir. Zira yaşlı bireyler, sadece temel bakım ve barınma ihtiyaçlarının karşılanmasını değil, aynı zamanda duygusal güven, sosyal aidiyet ve insani temas arayışındadır.

Bu çalışma, yaşlı bakım merkezlerinde yaşlı bireylerin sosyal hizmet süreçlerinde hizmet sunucularla kurdukları ilişkinin kalitesini incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle güven, bağlılık ve tatmin gibi ilişki kalitesi bileşenlerinin yaşlı bireylerin psikososyal iyi oluş düzeyine etkisi değerlendirilmiştir. Çalışmanın yöntemi olarak nitel bir literatür taraması benimsenmiş; ulusal ve uluslararası alanyazında yer alan güncel çalışmalar incelenerek ilişki kalitesinin yaşlı bireylerin hizmet deneyimleri üzerindeki yansımaları analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, ilişki kalitesinin yaşlı bireylerin kendilerini değerli ve güvende hissetmelerinde, sosyal katılımlarının artmasında ve hizmetlere olan bağlılıklarında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Özellikle duygusal destek, aktif dinleme ve süreklilik gösteren profesyonel ilişkilerin, yaşlı bireylerin memnuniyet düzeyini artırdığı literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, hizmet sunucuların mesleki yeterliliklerinin yanı sıra etkili ilişki kurma becerileri, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, sosyal hizmet eğitim programlarında ilişki yönetimi, yaşlılık psikolojisi ve empatik iletişim konularına daha fazla ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Yaşlı Bakım, İlişki Kalitesi.

YAŞLI EĞİTİMİ BAĞLAMINDA AGEİSM'İ AZALTMADA SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMLARI

Furkan KILIÇ^a

^aBingöl Üniversitesi, BİNGÖL

ÖZET

Bu çalışması, yaş temelli ayrımcılığın (ageism) yaşlı bireyler üzerindeki etkilerini yaşlı eğitimi bağlamında ele alarak, sosyal hizmet disiplininin yaş temelli ayrımcılık ile mücadeledeki rolünü teorik bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Yaşlı nüfusun hızla arttığı günümüzde, yaşlı bireyler toplumsal yaşamda sıklıkla dışlanma, değersizleştirme ve ötekileştirme gibi tutumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Yaş temelli ayrımcılık, bireylerin sadece yaşam kalitesini değil, temel hak ve hizmetlere erişimini de olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda yaşlı eğitimi, bireylerin toplumsal katılımını artıran ve yaşa bağlı önyargıların dönüşümünü sağlayan önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Çalışmada, literatür taraması yoluyla yaşlı eğitiminin yaşlı bireyleri güçlendirme, özsaygı geliştirme ve sosyal izolasyonu azaltma yönündeki işlevleri değerlendirilmiştir. Sosyal hizmet yaklaşımları çerçevesinde, güçlendirme temelli uygulamalar, hak temelli hizmet sunumu, katılımı esas alan modeller ve topluluk temelli çalışmalar yaş temelli ayrımcılık ile mücadelede etkili stratejiler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca kuşaklararası öğrenme programları, yaşlıların karar alma süreçlerine aktif katılımı ve medya okuryazarlığı gibi yöntemlerin yaş ayrımcılığını azaltıcı etkileri vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, yaşlı eğitimi ile sosyal hizmetin bütüncül bir yaklaşımla entegrasyonu, yaş temelli ayrımcılığın bireysel ve toplumsal düzeyde dönüştürülmesi için güçlü bir zemin sunmaktadır. Yaşlı bireylerin yalnızca hizmet alan değil, toplumsal yaşamda aktif, karar alabilen ve hak sahibi özneler olarak konumlandırılması bu sürecin temelidir. Bu doğrultuda geliştirilecek politikalar, yaşlı bireyleri edilgen yardım alıcılar olarak değil; topluma katkı sunan, katılım hakkına sahip yurttaşlar olarak tanımlanmalıdır. Topluluk temelli uygulamalar, kuşaklararası etkileşim ve katılımcı hizmet modelleri, ageism ile mücadelede etkili yöntemlerdir. Sosyal hizmet ile eğitimin birlikte yürütülmesi, yaşlı bireylerin güçlenmesini sağlarken daha kapsayıcı bir toplumun oluşmasına katkıda bulunur.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Ageism, Yaşlı eğitimi, Sosyal hizmet, Güçlendirme.

YAŞLI EĞİTİMİ YOLUYLA PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN DESTEKLENMESİ: SOSYAL KATILIM VE ANLAMLI YAŞAMIN GÜCÜ

Abdulkadir Ilgaz^a

^aKarabük Üniversitesi, KARABÜK

ÖZET

Günümüzde artan yaşlı nüfusu, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik çalışmaların önemini her geçen gün daha da artırmaktadır. Yaşlılık döneminde karşılaşılan fiziksel sağlık sorunlarının yanı sıra yalnızlık, izolasyon, değersizlik ve anlamsızlık gibi psikolojik sorunlar da bireyin genel iyilik halini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu noktada, yaşlı eğitimi bireylerin sadece zihinsel gelişimine değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal yönden güçlenmesine de katkı sunan önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Yaşam boyu öğrenme ilkesi çerçevesinde sunulan eğitim faaliyetleri, yaşlı bireylerin yeni beceriler edinmesine, toplumsal rollerini sürdürmesine ve aktif katılım yoluyla kendilerini değerli hissetmelerine olanak tanımaktadır. Eğitim ortamlarında kurulan sosyal ilişkiler, bireyin yalnızlık hissini azaltmakta; sosyal destek ağlarını güçlendirerek psikolojik dayanıklılığı artırmaktadır. Ayrıca eğitim yoluyla elde edilen bilgi ve farkındalık, yaşlı bireyin kendi yaşamını daha bilinçli yönetmesini sağlamaktadır. Ruh sağlığının desteklenmesi açısından, manevi değerlerin ve yaşamda anlam arayışının da göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmalıdır.

Sonuç olarak, yaşlı eğitimi bireyin yaşamını daha anlamlı, üretken ve dengeli hale getiren çok boyutlu bir destek mekanizmasıdır. Yaşlı bireylerin toplumla olan bağlarının güçlendirilmesi, aktif yaşlanma süreçlerinin teşvik edilmesi ve psikolojik iyi oluşun sürdürülebilmesi için eğitim programlarının yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Eğitimi, Psikolojik İyi Oluş, Yaşam Boyu Öğrenme, Sosyal Katılım, Anlam Arayışı.

YAŞLI REFAHI VE YAPAY ZEKA: SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Cansu ALAYVAZ GÜNGÖR^a

^aHitit Üniversitesi, ÇORUM

ÖZET

Küresel ölçekte beklenmedik hızda artan yaşlı nüfus, bu yüzyılın "yaşlanma çağı" olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Yaşlı nüfus artışı önemli bir başarı olmanın yanı sıra, yaşlı bireyler, aileleri ve toplumlar için çeşitli güçlükleri beraberinde getirmektedir. Yaşa bağlı olarak fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal değişimlerin bir sonucu olarak, birçok yaşlı birey, özerkliklerini ve genel refahlarını tehdit eden çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bu bağlamda yenilikçi stratejilere olan ihtiyaç artmış ve Yapay Zekâ (YZ) teknolojileri, yaşlanan toplumların karşı karşıya oldukları sorunları çözmeye önem kazanmaya başlamıştır. Derleme niteliğindeki bu çalışma, YZ teknolojilerinin yaşlı refahındaki işlevlerine kapsamlı bir bakış sunmayı; özellikle sağlık, bakım, biyopsikososyal iyilik hali ve etik boyutlardaki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, YZ'nin yaşlının iyilik halini artırma, bireysel özerkliği destekleme ve bütüncül hizmetlerin gelişimine katkı sağlama potansiyeli, sosyal hizmet bağlamında ele alınacaktır. Yapay zekâ destekli çözümler, yaşlı bireylerin sağlık takibi ve bakım süreçlerini kolaylaştırmakta; yalnızlık, bilişsel gerileme ve hareket kısıtlılığı gibi sorunlara yönelik etkili çözümler sunarak yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin artırmasına katkı sağlamaktadır. Bu noktada sosyal hizmet disiplini, teknolojik çözümlerin insan merkezli, etik ve adil bir biçimde yaşlı bireylere ulaştırılmasında kilit bir rol üstlenmektedir. Aynı zamanda, sosyal hizmet uzmanlarının bu süreçte üstleneceği yeni rolleri ve yetkinlik gereksinimleri de değerlendirilmeye açıktır. Sonuç olarak, YZ teknolojilerinin yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına duyarlı, erişilebilir ve insan onurunu gözetken şekilde tasarlanması büyük önem taşımakta; bu bağlamda fırsatlar, zorluklar ve güncel eğilimler bu çalışmada ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yapay Zekâ (YZ), Yaşlı Refahı, Sosyal Hizmet.

YAŞLILARA YÖNELİK FİNANSAL OKURYAZARLIK EĞİTİMİ: GÜÇLENDİRME VE RİSKLERİN AZALTILMASI

Oğuzhan ZENGİN^a

^aKarabük Üniversitesi, KARABÜK

ÖZET

Finansal okuryazarlık, bireylerin gelirlerini yönetme, tasarruf etme, yatırım kararları alma ve ekonomik riskleri değerlendirme becerilerini içeren kritik bir yetkinlik alanıdır. Finansal okuryazarlık, yaşlı bireyler için ekonomik bağımsızlıklarını sürdürme, dolandırıcılık risklerinden kaçınma ve yaşam kalitelerini sürdürme açısından büyük önem taşır. Ancak yaşlı nüfusun dijital finansal sistemlere erişimde ve karmaşık finansal bilgileri anlamada zorluk çektiği bilinmektedir. Bu durum yaşlı bireyleri yanlış yatırımlarla ekonomik birikimini tüketme, finansal sömürü, sahte yatırım fırsatları ve dolandırıcılık gibi risklere karşı daha savunmasız hale getirir.

Bu çalışma yaşlı bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini, karşılaştıkları temel zorlukları ve bu konuda geliştirilebilecek müdahale stratejilerini incelemektedir. Literatürdeki çalışmalar, finansal bilgi eksikliğinin yaşlı bireylerin bilinçsizce borçlanmasına, yanlış yatırım kararları almasına ve ekonomik sömürüye maruz kalmasına yol açtığını göstermektedir. Özellikle dijital bankacılık ve mobil ödeme sistemleri gibi yeni finansal araçların yaygın kullanımı, yaşlı bireylerin bu teknolojilere uyum sağlamasını zorlaştırmakta ve onları yeni güvenlik risklerine maruz bırakmaktadır. Pek çok çalışmada finansal okuryazarlık eğitiminin yaşlıların bilinçli finansal kararlar almasına katkıda bulunduğu ve dolandırıcılık vakalarını azalttığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak, yaşlı bireylerin finansal güvenliğini artırmayı amaçlayan sosyal hizmet müdahaleleri, yaşlı dostu finansal eğitim programları ve farkındalık kampanyaları yoluyla genişletilmelidir. Bankalar, finansal kuruluşlar, sosyal hizmet uzmanları ve sivil toplum örgütleri yaşlılar için eğitim ve destek mekanizmaları oluşturmak üzere iş birliği yapmalıdır. Ayrıca, yaşlı bireyler için kullanıcı dostu finansal teknolojilerin geliştirilmesi, onların ekonomik bağımsızlıklarını korumalarına ve finansal riskleri en aza indirmelerine yardımcı olacaktır. Bu tür uygulamalar, yaşlı bireylerin ekonomik refahını güçlendirecek ve yaşam kalitelerini iyileştirecektir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, Yaşlı, Ekonomik Bağımsızlık, Dolandırıcılık, Sosyal Hizmet.

YAŞLILARIN SOSYAL İŞLEVSELLİKLERİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK YAPILAN HİZMETLERİN İNCELENMESİ

Çağla TAŞCI^a, Ergün HASGÜL^b

^aAtatürk Üniversitesi, ERZURUM

^bSağlık Bilimleri Üniversitesi, ANKARA

ÖZET

Türkiye’de yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2019 yılında 7 milyon 550 bin 727 kişi iken son beş yılda %20,7 artarak 2024 yılında 9 milyon 112 bin 298 kişi oldu. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2019 yılında %9,1 iken, 2024 yılında %10,6’ya yükseldi. Bu yaş grubundaki kişilerin yaklaşık 1,7 milyonu (yaklaşık %20) evinde yalnız yaşamaktadır. Bu durum, yaşlı bireylerde yalnızlık, toplumdan çekilme ve sosyal işlevsellikte azalma ve buna bağlı olarak bakım ihtiyacı gibi çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Bu noktadan hareketle, bu çalışma Türkiye’de yaşlı bireylerin sosyal işlevselliklerini artırmaya yönelik sunulan hizmetleri incelemeyi amaçlamaktadır.

Yaşlılara yönelik hizmetlerde en yaygın modellerden biri kurum bakım hizmetleridir. Ancak bu tür hizmetler, bireyin tanıdık çevresinden uzaklaşmasına, sosyal etkileşimlerinin azalmasına, izolasyona ve bireysel özerkliğin kısıtlanmasına neden olabilmektedir. Buna karşılık, evde sunulan bakım ve destek hizmetleri, bireyin kendi yaşam alanında kalmasına olanak tanıyarak hem psikolojik iyi oluşunu hem de sosyal işlevselliğini desteklemektedir.

Bu çalışma kapsamında, yaşlı bireylerin sosyal işlevselliğini artırmayı hedefleyen yerel yönetim ve sosyal hizmet kurumlarının sunduğu evde sağlık hizmetleri, yaşlı destek programları ve Vefa Destek Projesi gibi ülkemizde uygulanan alternatif hizmet modelleri ve uluslararası örnekler ele alınmaktadır. Çalışmada bu hizmetlerin, yaşlı bireylerin toplumla bütünleşmeleri ve sosyal işlevselliklerinin artırılması konularında etkileri değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, yaşlıların yaşam kalitesinin artırılmasında kurum bakımına alternatif sosyal hizmet modellerinin yaygınlaştırılmasının önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Sosyal İşlevsellik, Hizmet Modelleri.

YAŞLILARDA YAŞAM BOYU ÖĞRENME KAVRAMI

Gülay GÜNAY^a, Nurbanu COŞKUNER^b

^aKarabük Üniversitesi, KARABÜK

^bKarabük Üniversitesi, Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı, KARABÜK

ÖZET

Dünya nüfusunun hızla yaşlandığı göz önünde bulundurulduğunda yaşam boyu öğrenme kavramı özellikle yaşlılar açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda yaşam boyu öğrenmenin amaçları arasında yaşlı bireylerin; sosyal izolasyonunun önüne geçilmesi, toplumda sahip oldukları sosyal rollerin korunması ve yeni sosyal roller kazandırılması, yaşam kalitelerinin artırılması, aktif yaşlanmanın sağlanması ve böylece yaşlanan nüfusun toplumda yük olarak görülmesinin engellenmesi gibi faktörler sayılabilir. Yaşlılar için yaşam boyu öğrenmenin belli bir sisteme oturtularak yürütülebilmesi adına çeşitli sivil toplum kuruluşları, devlet kamu kurum ve kuruluşları tarafından projelerin ve politikaların düzenlenmesi gereklidir. Bu düzenlemeler arasında dünya genelinde en çok üzerinde durulan konu Üçüncü Çağ Akademileri'dir. Üçüncü Çağ Akademileri; Fransa, Polonya, İtalya, İngiltere, Türkiye gibi pek çok ülkede farklı işleyişlere sahip olsa da temelde yaşam boyu öğrenmenin yaşlı bireyler için gerekliliği üzerinde durmakta ve bu çalışmalarını doğrultuda şekillendirmektedir. Bu makale yazın taramasıyla, yaşam boyu öğrenme kavramının yaşlıların yaşamındaki önemini vurgulamayı ve Üçüncü Çağ Akademileri'nin yaşam boyu öğrenmeye olan katkısını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Boyu Öğrenme, Aktif Yaşlanma, Üçüncü Çağ Akademisi, Sosyal İzolasyon, Sosyal Roller, Yaşam Kalitesi.

AFETLERDE KIRILGAN BİR GRUP OLARAK YAŞLILARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Melek KALENDER^a, H. İrem KALAYCI KIRLIOĞLU^b

^aKarabük Üniversitesi, KARABÜK

^bKarabük Üniversitesi, KARABÜK

ÖZET

Afetler bireylerin fiziksel, duygusal ve psikolojik iyi oluş halini etkileyen doğal ya da insan kaynaklı olaylardır. Büyük çaplı hasarlara, aksaklıklara, can kaybına neden olabilmekle birlikte genellikle toplumun kendi kaynaklarını kullanarak başa çıkma becerisini güçleştiren durumlardır. Ülkemiz de deprem, sel, yangın gibi çeşitli afetler bakımından riskli bir coğrafyada yer almaktadır. Afetlerde yaşlılar, yaşlanma sürecinde ortaya çıkan hafıza zayıflığı, dikkat ve odaklanma güçlüğü, statü ve gelir kaybı, yalnızlık, sosyal izolasyon, kronik hastalıklar, fiziksel ya da bilişsel engeller nedeniyle durumdan en çok etkilenen kırılğan gruplar arasında yer almaktadır. Demografik yapıdaki değişimle birlikte dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de yaşlı nüfus artmaya devam etmektedir. Bu bağlamda artan yaşlı nüfus oranı düşünüldüğünde afet öncesi ve sonrasında yaşlılara yönelik özel ihtiyaçların belirlenmesi yaşanacak muhtemel sorunların azaltılmasında, yaşlıların afet sonrası yaşamlarını uygun koşullarda sürdürebilmelerinde etkili olacaktır. Özellikle güvenli gıda, temiz su, ilaç, tıbbi gereç, tuvalet, bakım, psikososyal destek gibi ihtiyaçlar odağında yaşlı bireyler için ayrı afet planlamaları yapılması, bu planlamalarda söz konusu bölgelerde yaşayan yaşlılar ile ilgili afet öncesi kayıt altına alınan verilerin güncel olması önemli görülmektedir. Bu çalışmada afetlerde kırılğan gruplar arasında yer alan yaşlıların genel ihtiyaçları değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afetlerde Yaşlılar, Deprem, Yaşlılar.

YAŞLANAN NÜFUSUN SOSYAL VE EKONOMİK ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: TÜRKİYE VE DÜNYA PERSPEKTİFİ

Mehmet KIRLIOĞLU^a, Emel BEDİR^b
^{a,b}Karabük Üniversitesi, KARABÜK

ÖZET

Günümüzde hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler giderek yaşlanan bir nüfus yapısıyla karşı karşıyadır. Türkiye'de 65 yaş ve üzeri bireylerin toplam nüfus içindeki oranı 2024 yılı itibarıyla %10,6'ya ulaşmış olup, bu oranın önümüzdeki on yıllarda iki katına çıkması beklenmektedir. Benzer şekilde, dünya genelinde de doğurganlık oranlarının azalması ve yaşam süresinin uzaması, yaşlı nüfusun hızla artmasına neden olmaktadır. Bu demografik dönüşüm, sosyal güvenlik sistemleri, sağlık hizmetleri, bakım hizmetleri, konut politikaları ve emek piyasaları başta olmak üzere birçok alanda yapısal baskılar yaratmaktadır.

Bu bildiri, yaşlanan nüfusun ulusal sosyal politikalar üzerindeki etkilerini çok boyutlu olarak ele almakta ve Türkiye'nin mevcut durumu ile geleceğe yönelik risk ve fırsatlarını tartışmaktadır. Yaşlı nüfusun artışının sadece ekonomik yük olarak değil, aynı zamanda sosyal kalkınma için değerlendirilmesi gereken bir potansiyel olduğu da vurgulanmaktadır. Çalışmada yaşlanma olgusuna yönelik bütüncül ve sürdürülebilir kamu politikalarının gerekliliği ön plana çıkarılmakta; sosyal hizmetlerin güçlendirilmesi, kuşaklararası dayanışmanın teşviki ve aktif yaşlanma stratejileri önerilmektedir.

Sonuç olarak, yaşlanan nüfusun getireceği yüklerin yönetilmesi ve bu sürecin bir toplumsal fırsata dönüştürülmesi, etkin kamu politikaları ve disiplinlerarası bir yaklaşım ile mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, Demografik Dönüşüm, Sosyal Politika, Ekonomik Etki, Türkiye, Aktif Yaşlanma.

YAŞLI BİREYLERİN KURUMSAL SOSYAL DESTEKLERE YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ VE BEKLENTİLERİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Meryem MEMİŞ DOĞAN^a

^aBitlis Eren Üniversitesi, BİTLİS

ÖZET

Küresel yaş ortalamasındaki artışa, düşen doğum oranlarına bağlı olarak yaşlılık önemli çalışma konularından biri olmaya başlamıştır. Sosyal bilimlerde ortaya konan pek çok teorinin yanı sıra yerinde yaşlanma, aktif yaşlanma, kademeli emeklilik sistemleri gibi pek çok uygulama önerileri olduğu da görülmektedir. Bu çerçevede bu çalışma yaşlılık temelindeki resmi, kurumsal hizmetler ve sosyal destekler çerçevesinde 65 yaş üstü bireylerin düşüncelerini, problemlerini ve beklentilerini sosyolojik bir perspektiften ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kısacası çalışma yaşlı bireylerin destek mekanizmalarına yönelik düşüncelerini anlayabilmeyi hedeflemektedir. Modern kent yaşamının yaşlı bireylerin gündelik yaşamlarına, kurumsal ve sosyal destek ağları ile ilişkisine etkisi olduğu bilinmektedir. Bu sebeple nitel araştırma tekniğinin benimsendiği çalışmanın örneklemini İstanbul'da yaşayan 65 yaş üstü 13 kişiden oluşmaktadır. Bitlis Eren Üniversitesi Etik İlkeleri ve Etik Kurulu tarafından E-84771431-050.04-130932 sayılı etik kurul izni olan bu çalışmanın verileri araştırmacı tarafından Microsoft Word programına aktarılmış, kurumsal ve sosyal destek olmak üzere iki ana tartışma etrafında tasarlanan çalışmanın verileri temalaştırılarak analiz edilmiştir. Kent yaşamı ve modernleşmenin, çekirdek aile yapısının yaygınlaşmasının etkisi ile katılımcıların büyük bir çoğunluğu eşi ve çocuklarından sosyal destek beklediğini belirtmektedir. Genel olarak çevreden bir destek beklemediğini belirten katılımcıların gündelik sosyal yaşamda özellikle gençlere yönelik eleştirel yorumları çalışmada dikkat çekici noktalardan biridir. Bu çerçevede katılımcıların özellikle toplumsal yaşamda sosyal destek beklentilerinin karşılanmadığı söylenebilir. Kurumsal destekler ve sosyal hizmet bağlamında ise İstanbul'da ulaşım hizmetlerinde yaşlılara verilen önceliği olumlu bir gelişme olarak sıklıkla vurgulayan katılımcılar yaşlılara yönelik desteklerin yetersiz olduğunu, ekonomik olarak sıkıntılar yaşadığını, özellikle sağlık alanındaki hizmetlerin yetersiz olduğunu ve son olarak değersizlik hissettiğini belirtmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Sosyal Destek Mekanizmaları, Kurumsal Hizmetler, Yaşlıların Beklentileri.

YAŞLILIK BELİRTİLERİ: EKŞİ SÖZLÜK'TE GÜNLÜK YAŞAMIN İZLERİNİ SÜRMEK

Zeynep KURNAZ^a

^aKarabük Üniversitesi, KARABÜK

ÖZET

Bu araştırma insanların yaşlılığa dair ne düşündükleri ve bunu nasıl ifade ettiklerini açığa çıkartmak amacıyla yapılmaktadır. Bu araştırma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Durum çalışması deseni benimsenmiştir. Bu çalışma için incelenen ve açıklanmaya çalışılan durum, Ekşi Sözlük'teki "Yaşlılık Belirtileri" başlığı altında yer alan girdilerdir. Ekşi Sözlük'te "Yaşlılık Belirtileri" başlığı için ilk girdi 10 Şubat 2001 tarihinde yapılmıştır. Ekşi Sözlük gibi sosyal platformlar, insanların duygularını, düşüncelerini, deneyimlerini sansüresiz ve samimi biçimde ortaya koymalarını sağlamaktadır. Kullanıcıların anonim olması onların kendilerini ifade etmekte anket ve derinlemesine görüşme gibi veri toplama tekniklerine nazaran daha gerçekçi bir yansıma yakalamaya imkân vermektedir. Başlığın 2001 yılında açılmış olması ise tarihsel bir okumaya olanak tanımaktadır. Böylece konuya ilginin arttığı/azaldığı yılların ve kalıp yargılardaki değişimin/sürekliliğin tespiti mümkün olmaktadır. Verilerin toplandığı 24 Nisan 2025 tarihine kadar bu başlıkta toplamda 126 sayfa ve 1257 girdi yer almaktadır. Veriler VeriVeren ile toplanmıştır. VeriVeren veri kazıma işlemlerini zahmetsizce yapmaya imkân tanıyan bir veri toplama aracıdır. Toplanan veriler Maxqda ile nitel olarak kodlanmış ve tematik analizi yapılmıştır. 1257 girdi araştırmacı tarafından tek tek okunarak önce açık kodlamalar yapılmış ve ardından ilişkili verilerin bir araya getirilmesi ile temalara ulaşılmıştır.

Yapılan kodlamalar neticesinde Fiziksel, Sosyal, Sağlık, Ekonomik, Psikolojik ve Bilişsel olmak üzere altı temada düşüncelerin yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bunlar arasında sözlük yazarları tarafından yaşlılıkla ilgili fiziksel ve sosyal boyutların daha yoğunlukla vurgulandığı tespit edilmiştir. Fiziksel belirtiler özellikle yorgunluk, hareket kısıtlılığı ve görünüm değişiklikleriyle ilgili iken; sosyal temada sosyal izolasyon, kuşak çatışmaları ve yalnızlık gibi vurgular öne çıkmıştır. Sağlık teması altında kronik hastalıklar ve sağlık hizmetlerine erişim zorlukları belirtilmiştir. Son olarak psikolojik tema altında tahammülsüzlük ve depresif belirtiler de dile getirilen önemli konular olarak tespit edilmiştir. Anlaşılmaktadır ki, yaşlılık öncelikle fiziksel olarak stereotipleştirilen ve görsel bağlamın yüksek olduğu bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra ekonomik sorunların girdilerde daha az çıkması ile ilgili olarak ise sosyal medya ortamının paylaşımları etkilediği çıkarımı yapılabilir.

Girdilerin pek çoğunun birden fazla temayı kapsadığı bulgulanmıştır. Yaşlılık deneyiminin çok boyutlu yapısı göstermektedir ki, yaşlılık yalnızca biyolojik bir süreç değildir. Günlük yaşam deneyimlerinde sosyal ve psikolojik boyutlar da önemli bir yer tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık Belirtileri, Yaşlılık Stereotipleri, Ekşi Sözlük, Günlük Yaşam.

1990-2020 YILLARI ARASINDA GERİYATRİK NÜFUSTA KÖRLÜK VE GÖRME KAYBI: KÜRESEL, YÜKSEK GELİRLİ ÜLKELER VE TÜRKİYE'DE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Elnaz KARAMELİKLİ^a

^aKarabük Üniversitesi, KARABÜK

ÖZET

Geriatrik nüfusta körlük ve görme kaybı, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini ciddi şekilde etkileyen bir halk sağlığı sorunudur. Görme kaybı, hareket kabiliyetini kısıtlayarak düşme riskini, sosyal izolasyonu ve depresyonu artırır; böylece bağımsız yaşamı zorlaştırır ve bakım ihtiyacını yükseltir. Bu durum, geriyatrik bakımda erken teşhis, düzenli tarama ve erişilebilir tedavilerin önemini ortaya koyar. Global Burden of Disease (GBD) 1990-2020 verilerine dayanarak, 65 yaş üstü nüfusta körlük ve görme kaybı prevalansı küresel düzeyde, yüksek gelirli ülkelerde ve Türkiye’de incelenmiştir. Küresel olarak körlük prevalansı 1990’da %0.077 iken 2020’de %0.059’a gerilemiş, ancak görme kaybı prevalansı 1.042’den 1.222’ye yükselmiştir. Yüksek gelirli ülkelerde körlük %0.019’dan %0.017’ye inerken, görme kaybı 0.529’dan 0.588’e artmıştır. Türkiye’de ise körlük prevalansı 1990’da kadınlarda %0.10, erkeklerde %0.08 iken, 2020’de kadınlarda %0.06-0.07, erkeklerde %0.04-0.05’e düşmüştür. Görme kaybı Türkiye’de 1990’da kadınlarda 1.2-1.3, erkeklerde 1.0 iken, 2020’de kadınlarda 1.4, erkeklerde 1.2-1.3’e ulaşmıştır. Cinsiyet farkı tüm bölgelerde belirgindir; kadınlarda prevalans erkeklerden yüksektir, bu da sağlık hizmetlerine erişim ve cinsiyete özgü risk faktörlerini öne çıkarır. Türkiye’deki prevalansın küresel ortalamadan yüksek olması, yerel sağlık politikalarının geliştirilmesini gerektirir. Tıbbi teknolojilerdeki ilerlemeler körlüğü azaltmış, ancak yaşlanan nüfus görme kaybı yükünü artırmıştır. Bu bulgular, geriyatrik bakımda erken teşhis, tarama ve erişilebilir tedavilere odaklanan hedefe yönelik politikaların önemini vurgular.

Anahtar Kelimeler: Global Burden of Disease, Görme kaybı, Prevalans, Cinsiyet farkı.